

BAKA L. PATRIK

Pacifista partizánakciók

Barak László: *Hülyegyerekek drága játszmái. Közéleti publicisztika 2007–2012*

Mielőtt még bárki felkapná a fejét, hogy vajon mi értelme 2018-ban egy olyan kötetről értekezni, ami 2007 és 2012 között íródott közéleti publicisztikákat tartalmaz, előrebocsátjuk, eredetileg mi sem ezzel a céllal fogtunk hozzá Barak László *Hülyegyerekek drága játszmái*¹ című apró méretű megaművének olvasásához. Aztán, ahogy peregték az oldalak, az esetek többségében működő evidencia, miszerint egy kötetről elsősorban az annak megjelenése keltette mámorban érdekes szót ejteni, itt elvesztette érvényét. Ha ugyanis a hagyományok szerint jártunk volna el, a napi aktualitással íródó publicisztikák egy-két év után történő újra elővétele pusztán csak azok mulandó voltát leplezte volna le. Egészen más azonban tíz év elteltével szemlélni ugyanazokat a 2007-es szövegeket, így, egymás mellett, s persze azt a mozaikot, amit együtt kirajzolnak. Barak szókimondó könyve így avanszálódik egyszer használatos, napi publicisztikagyűjteményből kordokumentummá, s ha úgy tetszik – s ha nem tetszik, akkor is – a szlovákiai magyarok, a szlovák közélet s az arra minduntalan ráhatást gyakorló magyar politikum 2007 és 2012 közötti alternatív történelemkönyvévé... felnőtteknek.

Barak László költőként és újságíróként is mintapéldája annak, hogy miként lehet levetkőzni a hagyomány által meghatározott illem-közbeszéd tulajdonképpeni hiteltelenségét, amit a tisztára suvickolt, ünneplő öltözék, a patetikus nyelv oly sokszor takarni szokott. És éppen ezáltal – ami a szívében, az a tollán és a billentyűzetén alapon – válik kegyetlenül őszintévé. Olyan szövegeket tesz le az asztalra, olyan tónussal megírva, melyek menthetetlenül a populista politikusok boszorkányüldözőjévé teszik őt, mely két társadalmi csoport egybecsúsztatása az egyaránt és hasonlóan magas szinten művelt szómágia tényével korrektül alátámasztható. Néhányaknak pedig fel kell vállalniuk a piszkos munkát, hogy kettétörjék a banyák söprűit, hogy felborítsák fortyogó üstjeiket, és hogy elmondják, a rímelő rontások sorai közt mi is lapul valójában, itt, a mi vadregényes Mittel-Európánk tájain. Barak felvállalja ezt a hálátlan küldetést, és nem számít neki, hogy a célkeresztjébe került banya vörös, kék, zöld, narancs vagy ne adja ég fekete és fehér szalagokat fűz a kontyába és Nimbusz 2007-ese vagy 2012-ese cirokjába, csak az, hogy vasorrúról van-e szó vagy sem. Amint a kötet előszavát jegyző Kukorelly Endre írja:

¹ BARAK László, *Hülyegyerekek drága játszmái. Közéleti publicisztika 2007–2012*, NAP Kiadó, Dunaszerdahely, 2012. (A továbbiakban a zárójelben található oldalszámok erre a kiadásra vonatkoznak.)

Barak elfogulatlan. Ilyen *szinte* nincs. Mindenki elfogult, nyilván ő is, és ezzel együtt érzem/látom őt elfogulatlannak. Ez komoly dolog. A politikai diskurzusból nagyjából csak ez a komoly. (16)

Nem cicomáz, nem szépít, az alapköve aljáig rombolja a pátoszt, mindeközben mégis velejéig pacifista és humanista marad, egy olyan, az egyént és az egyén boldogulását centrumába helyező világnézet, a liberalizmus horizontja felől szemlélődve, ami tájainkon a nemzeti konzervativizmusra – és újabban a radikalizmusra – kódolt szélesebb néprétegeket elkerülte, azok a csoportok pedig, melyek errefelé a zászlajukra tűzték annak hívószavait – mondjuk a Richard Sulík vezette SaS –, a liberalizmus tényleges mibenlétével szembesülve hirtelen ugyancsak rájöttek, ők is legalább konzervatívoknak számítanak. Barak vehemenciájából azonban mintha az európai liberálisok vezérszónokának, Guy Verhofstadtnak a retorikája köszönne vissza, csak épp magyarul, helyi vonatkozásokban emelve fel a hangját, és messziről elkerülve az eufemizmusokat. A kötet utószavát jegyző Szigeti Lászlóval szólva:

Az ő magyar nyelve helyzetértékelő nyelv, a realitást tiszteli, nem az ábrándot, következőképpen helyenként nyers, mint maga a realitás. Szerinte nem az ő nyelve, hanem az ábrándokat kelesztő nyelv veszedelme az igazán obszcén. Az ő nyelve, amikor már az alapiskolásoknál kötőszó a káromkodás, spontánul tagadja a szép köntösbe bújtatott állításokat. (532)

A *Hülyegyerekek drága játszmái* egy olyan időszak korlenyomata, amikor lövészárók-háborúvá silányult a szlovák-magyar viszony, és bizony a szlovákiai magyar-magyar viszony is. A *hatuma törzs* – az első szótagok összerántásával Barak így nevezi a határon túli magyarok, esetünkben főként a szlovákiai magyarok csoportját – belső kapcsolatrendszere – a szlovák-magarral ellentétben – azonban úgy fest, mit sem változott az elmúlt években, legfeljebb egy-két új arc jelent meg a közélet színpadán. A kötetben olvasható cikkek révén viszont újrarajzolódik előttünk a jelen mintázatait is meghatározó festmény, sőt, már a vázlat készülésétől is ott lehetünk, hiszen Barak László olyan boszorkányüldözőként tűnik fel, aki maga is bír egy-két természetfeletti képességgel. Ezek közül szakmájára nézvést a jövőbelátás a leginkább zavarba ejtő, hiszen több olyan politikai mozzanatot is előre jelzett, amelyekre a mából már evidenciaként tekintünk, az egybegyűjtött publicisztikák írásakor azonban még csak a jövő egy potenciális alternatívájának tetszettek. A szlovákiai magyar megosztottság kétségkívül ilyen.

De hagyjuk most a nagytotált, nézzük meg inkább közelebbről az egyes főfejezeteket, az évenkénti szakaszolást.

Elsősorban Malina Hedvig meghurcolásának és az ügy politikai kihasználásának részletei, az egykori Magyar Koalíció Pártján belül éledő, majd mind tovább nyújtózó repedések, a szlovák-magyar határ mindkét oldalán uniformisba növekvő, időnként nácizmusba hajló radikalizmus és a dunaszerdahelyi DAC köré szőtt érdekjátszmák tekinthetők a 2007-es év kulcstémáinak, melyekhez 2008-ban a szlovákiai magyar tankönyvekben szereplő helységnevek írásának témája és a szárnyait mind szélesebbre táró, a „piszkos ügyletek” árnyékolásához kitűnőnek bizonyult nacionalizmus csatlakozott még. A 2009-es évet a három szlovákiai választás, a köztársasági elnöki, a megyei és az európai parlamenti által megrajzolt Bermuda-háromszög keserves, de mindenképp tanulságos átúszása fémjelzi, olyan acsarkodás- és sérelemgeneráló politikai húzásokkal fűszerezve, mint a szlovákiai nyelvtörvény vagy a sajtószabadság megnyirbálása. Ebben az évben zajlott továbbá a komáromi Szent István szobor felavatása körül hullámzó botránysorozat,

hála a hívatlan vendégek érkezésének, a meghívottak távoltagezésének, illetve annak, hogy megint másokat meghívni is elfelejtettek a szervezők. És persze 2009-ben érik be az MKP pártszakadása is. Barak éwertékelői közül kétségkívül az ide vágó az egyik legtanulságosabb:

A lehető legtöbb hülye ember szavazata evidensen a lehető legprimitívebb, no és a legordasabb üzenetekkel szerezhető meg. A politikusok rendelkezésére álló számtalan lehetőség közül az egyik legspecifikusabb a szóban forgó provinciákon (Szlovákia és Magyarország) a különféle rendű-rangú, nemzeti identitású, fajú, stb. emberek kijátszása egymás ellen. Azon kívül, hogy privát kis Kánaánokkal kecsegtetik mindazokat, akik hajlamosak elhinni, hogy a szarból lehet aranyat csinálni. [...] Mégis hogyan juthatunk akkor ötről a hatra? Mit tehetünk az ordasság és a hülyeség ellen? Nos, talán bizonyos időközönként tükörbe kellene néznünk! Méghozzá önös érdekből! (254–255)

A fentiekből elsősorban természetesen nem az a tanulság szűrhető le, hogy az említett országokban – Martin-rajongók előnyben – kevés a Tywin Lannister-kaliberű államférfi, aki ugyebár ellene mondhatna a „szarból aranyat” törvény mindenkori érvényének, hanem az, hogy a tájainkon burjánzó populizmus csak az állandó résen levéssel leplezhető le, amihez a Barak-féle polgáorientált, pacifista partizánok haditevékenysége igen jó háttértámogatást biztosít. Az ő elsőszámú célja ugyanis a békés egymás mellett élés, sőt, együttélés, s a béke maga, ami persze rengeteg áldozattal jár, és óvatos, odafigyelő közéleti működéssel érhető el csupán. Még ha a Barak-szövegek első olvasatban olykor – sokszor – túlon túl offenzívnek, partizánnak tünnek is, az elsődleges üzenetük, a beljük kódolt lényeg ez: a pacifizmus. S egy kicsit másként, kvázi-önreflexióként megfogalmazva:

Mielőtt bármely olvasó arra következtetne a fentiekből, hogy valamilyen [...] gúnyiratot olvas, határozottan le kell szögezni: a pörölés nem [a cikkekben emlegetett közszereplők] ellen irányul, hanem értük. (359–360)

A 2010-es év írásai bár újabb három választás köré csoportosulnak, azok közül a szlovákiai helyhatósági bír a legkisebb jelentőséggel, még ha a szlovákiai magyar beharcok tekintetében tanulságos is. Más a helyzet azonban a két parlamenti voksolással, a magyarországgival és a szlovákiaival. Előbbi Fideszes győzelme, pontosabban az, ahogyan Robert Ficóék riogatták vele a szlovákságot, illetve mindezek Barak-cikkekben való interpretációja az oly gyakori s oly radikálisan változó politikai széljárásoknak állít görbe tükröt, különösen a mából nézve, amikor is a két – szlovákiai vonalon kisebb megszakítással – azóta is regnáló kormányfő, Fico és Orbán Viktor egymás fontos szövetségeseivé váltak, s nem győzik hangoztatni: a szlovák-magyar viszony soha nem volt olyan jó, mint amilyen manapság. Félreértés ne essék, a dolognak bőven akad valóságalapja, az úgynevezett „magyar kártya” lekerült az asztalról – nyílt színén kétségkívül –, de fontos látni, könnyen lehet, csak azért, mert más, súlyosabb ütőkártyák kerültek a pakliba, gondolva itt elsősorban a menekültkérdésre. Tíz év alatt tehát sok minden változott, azt azonban óvatlanság volna feltételezni, hogy a politikai érdek szélkakasa ne fordulhatna ugyanolyan könnyen más irányba, ahogy azt eddig is tette. A 2010-es év másik nagy eseménye a Híd parlamenti bejutása, és az MKP kívülmaradása volt, ami a szlovákiai magyar közhangulatot is elsőrendűen meghatározta, s az akkor ázott, egymás közt húzódo lövészárkokat azóta sem sikerült betemetni, mely utóbbi tény, a Fico és Orbán közt végbement hangulatváltozás tekintetében még kiábrándítóbb a *hatuma törzs* tagjaira nézvést.

A 2011-es esztendő publicisztikájának egy jelentős részét a szlovákiai népszámláláson mért magyar lemorzsolódás apropóján született írások lereagálása határozta meg. Barak ugyanazt a kíméletlen hangot üti meg a magyarországi vagy helyi magyar politikusokkal szemben, amit a szlovák vezetők irányába is alkalmaz, fontos azonban észrevenni, hogy a szerző által elkövetett partizánakciókat jószerével mindig valami nacionalista, a másik felet sértő megnyilvánulás idézi elő. Egyáltalán nem a nemzet érdekében való cselekvés háborítja fel, hanem a másik nép – „a zellenség” – ellen gerjedő, kirekesztő, arisztokratikus és ideologikus nacionalizmus, ami a *Hülyegyerekek drága játszmái* tanulságai szerint – a mindenkori emberi önzés mellett – a legfőbb okozója a magyar–szlovák perpatvaroknak. A 2011-ben született többi cikk mindenekelőtt a Radičová-kormány bukását, a SaS abban betöltött „önkéntes hóhéri” szerepét, s az előrehozott választásokra való felkészülés vonatkozásait járja körül, melyek révén már át is lépünk 2012-be. A maja naptár szerint a „világvégét hozó” esztendő „csupán” a Fico-kabinet visszatérével járt, a megszelídülés elsőre furcsának is tetsző tüneteit produkálva. Nem változott viszont a helyzet a szlovákiai magyarok politikai megosztottsága és szembenállása tekintetében, még ha az egymásra épülő és egymásból sarjadó tapasztalatok magukkal is hozták a bevallottan magánvélekedésből is építkező Barak-publicisztika mind egyértelműbb állásfoglalását a pólusok között. Írásainak – ha lehet ilyet – egyre feszültebbé, tüzezebbé váló hangulata azonban mindig a közéleti csatározásoktól és a lövészárkok lángszóróitól kapott és kap tüzet, mind a mai napig, az alternatív történelemkönyv ugyanis egyre tovább és továbbbíródik, igaz, egyelőre még csak online formában.

A *Hülyegyerekek drága játszmáinak* utószavában Szigeti László így fogalmazza meg szöveg és tárgyalt közeg mindmáig érvényes viszonyát:

Barak könyve az utóbbi években (?) elmocsarasodó szlovákiai magyar, és magyar-magyar viszonyok hú képe.

Barak, hozzá aligha illő vaskos eufemizmussal mondva, a szlovákiai magyar publicisztika káromkodó csalóganya, aki a nemzeti váteszszerepben tetszelgő odamondogatók ellendalnoka. (529–530)

Hálátlan szerep az övé, de jelölője a többpólusú szlovákiai magyar gondolkodásnak, létjogosultságát pedig a cikkeknek felületet adó *Paraméter* hírportál különösen magas olvasottsági mutatói igazolják. Lehet szeretni és nem szeretni, lehet egyetérteni vele vagy elvetni az érveit, sőt, utálni is szabad, de ha csak elgondolkodunk is az általa írottakon, Barak László már akkor győzelmet aratott. Mert gondolkodtunk... mely cselekvés pedig a különböző érdekegyletekkel ellentétben kizárólag az egyén, na és tők mellékesen a demokrácia érdeke csak, senki másé.